

PREZENTACJA KONFERENCYJNA

Konferencja: IV Ogólnopolskie Forum Prawa Medycznego i Etyki Lekarskiej im. dr. Pawła Wójcika „Rynek zdrowia i leków. Dostęp do nowoczesnego leczenia i diagnostyki”, 22-23 maja 2026 r., Warszawa, Polska

Autor:

Dr Joanna Różyńska

Uniwersytet Warszawski, Wydział Filozofii, Centrum Bioetyki i Bioprawa

Tytuł:

Prawo do integralności psychicznej w dobie współczesnej neurotechnologii

Abstrakt:

Panuje powszechne przekonanie, że każdy z nas jest panem własnych myśli (stanów mentalnych). Nikt nie ma prawa ingerować w pracę mózgu i umysłu innej osoby – „kasować” jej wspomnień, poddawać ją działaniu substancji psychoaktywnych czy podświadomie manipulować jej myślami, emocjami lub pragnieniami – jeśli nie wyraziła ona na to zgody. Każdy z nas ma bowiem prawo do poszanowania integralności psychicznej. Na straży tego prawa stoi nie tylko moralność powszechna i tradycja etyczna, ale także liczne międzynarodowe standardy ochrony praw człowieka, takie jak Europejska Konwencja Praw Człowieka czy Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Choć prawo do integralności psychicznej uznawane jest za jedno z podstawowych praw człowieka i jeden z najważniejszych instrumentów ochrony osoby ludzkiej przez zagrożeniami, jakie niesie ze sobą dynamiczny rozwój nauk biomedycznych i neurotechnologii (Lavazza & Giorgi 2023; Ligthart et al. 2023; Cassinadri 2025), jego istota i treść od ponad dekady jest przedmiotem niesłabnących kontrowersji. Filozofowie, bioetycy, neuroetycy i prawnicy spierają o to, co właściwie oznacza „integralność psychiczna”, jak należy ją chronić i w jakie pozostaje relacji do innych postulowanych dziś praw neuronalnych (*neurorights*), takich jak prawo do wolności poznawczej, prawo do prywatności mentalnej, prawo do ciągłości psychologicznej (Ienca & Andorno 2017, 2021; Cassinadri 2025) czy prawo do tożsamości osobowej, prawo do wolnej woli, prawo do sprawiedliwego dostępu do ulepszeń mentalnych oraz prawa do ochrony przed stronniczością algorytmiczną (Yuste et al. 2017, 2021; Goering i in. 2021).

Celem mojego wystąpienia jest krytyczna analiza dyskusji etyczno-prawnych dotyczących prawa do integralności psychicznej w dobie współczesnych neurotechnologii. Przedstawię różne sposoby formułowania tego prawa zaproponowane w literaturze. A następnie, w oparciu o powyższe badania, wyróżnię i omówię odmiennie pojęciowo-normatywne modele prawa do integralności psychicznej. Wykażę, że każdy z tych modeli odmiennie zakreśla zakres oraz treść tego prawa, ufundowany jest na innych wartościach i może prowadzić do odmiennych rozstrzygnięć normatywnych w sprawie dopuszczalności poddawania ludzkiego mózgu lub umysłu określonym interwencjom.